

EKONOMIA

10

**PRACE NAUKOWE
UNIwersytetu Ekonomicznego
we Wrocławiu
nr 139**

**RESEARCH PAPERS
OF WROCLAW UNIVERSITY
OF ECONOMICS
No. 139**

EKONOMIA

10

Mikroekonomia i ekonomia instytucjonalna

Redaktor naukowy

Maria Piotrowska

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2010

Rada Naukowa

*Andrzej Matysiak (przewodniczący),
Tadeusz Borys, Bogusław Fiedor, Mirosława Klamut, Bożena Klimczak,
Marian Noga, Maria Piotrowska, Jan Rymarczyk, Stanisław Urban*

Recenzenci

*Teresa Kamińska, Stanisław Swadźba, Grażyna Wolska,
Urszula Zagóra-Jonszta*

Redakcja wydawnicza

Barbara Majewska

Redakcja techniczna i korekta

Barbara Łopusiewicz

Skład i łamanie

Beata Mazur

Projekt okładki

Beata Dębska

Kopowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawnictwa

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2010

ISSN 1899-3192

ISSN 2080-5977

Druk: Drukarnia TOTEM

Nakład: 150 egz.

Spis treści

Wstęp	7
Waldemar Tyc: Wartość jako metafizyczna idea myśli ekonomicznej	11
Renata Pęciak: Niektóre wskaźniki pomiaru jakości instytucji	27
Stanisław Czaja: Spory wokół pojęcia społeczeństwa informacyjnego i gospodarki opartej na wiedzy – problemy identyfikacji i pomiaru	39
Agnieszka Becla: Wady i zalety metody KAM (<i>Knowledge Assessment Methodology</i>) służącej do identyfikacji poziomu zaawansowania gospodarki opartej na wiedzy	56
Marek Kunasz: Indeks gospodarowania kapitałem ludzkim w krajach Unii Europejskiej	71
Bożena Borkowska: Regulacja struktury rynków z rezydualnym monopolem naturalnym	85
Paweł Kuśmierczyk: Wpływ braku przejrzystości reguł aukcji scoringowych na wynik przetargów	99
Izabela Ostoj: Podejście instytucjonalne w analizach rynku pracy	122
Krzysztof Natalli: Wybrane narzędzia aktywnej polityki rynku pracy uzyskane przez Polskę po wejściu do Unii Europejskiej	134
Grażyna Wrzeszcz-Kamińska: Grupy interesu na rynku pracy w Polsce ...	143
Patrycja Zwiech: Wynagrodzenia kobiet i mężczyzn w krajach Unii Europejskiej – równość w ustawodawstwie, nierówność w praktyce	157
Adriana Politaj: Zakłady aktywności zawodowej i ich rola w procesie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych	171
Grażyna Węgrzyn: Sektor usług w Polsce – znaczenie i perspektywy rozwoju	184
Jolanta Szapiel: Instytucjonalizacja obowiązków maklerów wobec inwestorów w formie kodeksu etycznego	197
Radosław Kurach: Efektywność systemów bankowych krajów europejskich – analiza z wykorzystaniem metody DEA	217
Maria Piotrowska: Determinanty przejrzystości urzędów gminnych w Polsce	229
Ewa Mazur-Wierzbicka: Regionalne zróżnicowanie finansowania inwestycji na ochronę środowiska w Polsce	248
Anna Bebel: Skuteczność programu wspierającego wrocławskie rodziny wielodzietne we wzmacnianiu rodzinnego kapitału społecznego	263
Agnieszka Parkitna, Adrian Brodiuk: Ocena skuteczności restrukturyzacyjnej szpitala	277

Summaries

Waldemar Tyc: Value as a metaphysical concept of economic thought	26
Renata Pęciak: Some indicators of institutional quality measurement	38
Stanisław Czaja: Disputes over the notion of informative society and knowledge-based economy – topics of identification and measurement	55
Agnieszka Becla: Advantages and disadvantages of KAM method (Knowledge Assessment Methodology) used for identification of the development level of the knowledge-based economy	70
Marek Kunasz: Index of human capital management in EU countries	84
Bożena Borkowska: Regulation of the market structure in markets with residual natural monopoly	98
Paweł Kuśmierczyk: Consequences of the non-transparency of rules of the scoring auctions in procurement	121
Izabela Ostoj: Institutional approach in labour market analyses	133
Krzysztof Natalli: Selected instruments of active labour market policy obtained by Poland after the European Union accession	142
Grażyna Wrzeszcz-Kamińska: Interest groups in the labour market in Poland	156
Patrycja Zwiech: Remuneration for men and women in the European Union – Equality in legislation, inequality in practice	170
Adriana Politaj: Institutions of professional activity and their role in the rehabilitation of disabled persons	183
Grażyna Węgrzyn: Service sector in Poland – the role and development prospects	196
Jolanta Szapiel: Institutionalization of stockbrokers' duties in a form of ethical code in relation to investors	216
Radosław Kurach: Efficiency of the European banking systems – Data Envelopment Analysis	228
Maria Piotrowska: Determinants of transparency in commune councils in Poland	247
Ewa Mazur-Wierzbicka: Regional differentiation of environmental protection investment expenditure in Poland	262
Anna Bebel: The effectiveness of the programme supporting large families from Wrocław in strengthening family social capital	276
Agnieszka Parkitna, Adrian Brodiuk: Effectiveness evaluation of hospital restructuring	292

Wstęp

Mamy przyjemność oddać w Państwa ręce kolejny zeszyt dziedziny z serii „Ekonomia”, wydawanej przez Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, zatytułowany „Mikroekonomia i ekonomia instytucjonalna”. Przynosi on rozprawy wywodzące się intelektualnie z szeroko rozumianych koncepcji ekonomii instytucjonalnej (tradycji Johna R. Commonsa) oraz nowej ekonomii instytucjonalnej (pochodzącej od Ronalda Coase’a). Inspiracją tego wyboru tematycznego jest wyraźny w ostatnim czasie, a podkreślony przyznaniem Nagrody Nobla znamienitym przedstawicielom nowej ekonomii instytucjonalnej Elinor Ostrom i Oliverowi Williamsonowi, wzrost popularności i wagi tej tradycji, zdającej się wytyczać nowe znaczące szlaki w rozwoju nauk ekonomicznych, związane z problematyką instytucjonalnych uwarunkowań życia gospodarczego, pomijaną dotąd przez szkołę neoklasyczną skupioną niemal wyłącznie na analitycznym badaniu relacji ilościowych pomiędzy agregatami gospodarczymi.

Na zeszyt „Mikroekonomia i ekonomia instytucjonalna” składa się 19 artykułów, których Autorzy zdecydowali się na zgłębienie dwóch obszarów teorii instytucjonalnej – metody i aplikacji. Postanowiliśmy w konstrukcji niniejszego zbioru uwydatnić ten właśnie podział. Tak więc w pierwszej części zeszytu Autorzy rozważają istotne problemy teoretyczne współczesnej myśli instytucjonalnej, w drugiej natomiast starają się przyjrzeć jej ujęciu konkretnych realiów gospodarczych.

W pierwszym dziale zeszytu prezentujemy interesujące rozważania dotyczące współczesnego instytucjonalnego ujęcia teorii wartości (Waldemar Tyc); Autor zakreśla w nich dotychczasowy dychotomiczny podział ujęć teoretycznych ekonomicznego problemu wartości: metafizyczny, uprawiany przez ekonomię klasyczną, i statystyczno-empiryczny ekonomii neoklasycznej. Zauważa też, że instytucjonalizm zdaje się odrzucać owe próby esencjonalnego zaklasyfikowania źródeł wartości, skupiając się raczej na wyjaśnieniu zachowań podmiotów gospodarczych w ramach zmieniającej się struktury instytucji społecznych i na regułach interakcji tych podmiotów w procesie zwiększania przez nie efektywności gospodarowania. Stąd przechodzimy do próby odpowiedzi na równie istotne pytanie metodologiczne o możliwość pomiaru instytucji gospodarczych, kształtujących relacje ekonomiczne między uczestnikami rynku (Renata Pęciak). Podobny temat jest obiektem dyskusji kolejnego artykułu (Stanisław Czaja), w którym Autor skupia się na węższym zakresie instytucji podległej analizie, mianowicie instytucji społeczeństwa informacyjnego i gospodarki opartej na wiedzy. Stąd w logiczny sposób przechodzimy do jeszcze bardziej szczegółowego spojrzenia (Agnieszka Becla), tym razem już na konkretny instrument – metodę KAM (*Knowledge Assessment Methodology*) – kwantyfikacji poziomu zaawansowania gospodarki opartej na wiedzy. Podejście instytucjonalne jest oczywiście szerokim źródłem metod badawczych, nie zatrzymuje się więc na problematyce samej tylko gospodarki opartej na wiedzy. Następny w tej części artykuł (Marek Kunasz) przenosi na inne pole ekonomiczne – kapitału ludzkiego – próbę

odpowiedzi na identyczne w gruncie rzeczy pytanie o możliwość zmierzenia czy indeksacji wartości przynajmniej z pozoru niemierzalnych. Kolejna rozprawa przynosi nieco odmienny problem teoretyczny, jakim jest instytucjonalne ujęcie kwestii regulacji rynku, który cechuje się występowaniem rezydualnego (sieciowego) monopolu naturalnego (Bożena Borkowska). Zostają tu poddane dyskusji problemy aplikacji rozważanych przez Autorkę ścieżek przejścia od monopolu naturalnego do rynku niedoskonale konkurencyjnego z rezydualnym monopolem naturalnym. W następnym artykule (Paweł Kuśmierczyk) poddano analizie teoretyczne możliwości i efekty manipulowania instytucjonalnymi ramami zasad aukcji scoringowych (poprzez włączenie lub wyłączenie przez organizatora przetargu możliwości poznania przez jego uczestników zasad oceny ich ofert). Ostatnim w segmencie teoretycznym artykułem (Izabela Ostoj) jest omówienie instytucjonalnego podejścia w analizach rynku pracy, które pomyślano jako swego rodzaju introdukcję do kolejnej, tym razem praktycznej, części zeszytu.

Segment zeszytu poświęcony głównie aplikacji myśli instytucjonalnej podzieliśmy na trzy zasadnicze grupy tematyczne – „Instytucjonalne ujęcie problematyki rynku pracy”, „Instytucje w wybranych sektorach gospodarki” oraz „Efektywność projektów sektora publicznego”. Jak już wspomnieliśmy, wstępem do pierwszej części jest teoretyczny artykuł omawiający generalia instytucjonalnego podejścia do analiz rynku pracy. W tej praktycznej części zeszytu i w grupie tematycznej instytucjonalnego ujęcia rynku pracy pierwszy artykuł (Krzysztof Natalli) jest poświęcony niektórym wybranym narzędziom regulacyjnej polityki rynku pracy (w tym sieci współpracy służb zatrudnienia EURES czy Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki), do których Polska uzyskała dostęp po przystąpieniu do Unii Europejskiej. Interesujące i – mamy nadzieję – pobudzające do dyskusji wydało się nam zestawienie tego artykułu z kolejną pracą (Grażyna Wrzeszcz-Kamińska), dotyczącą identyfikacji działających w Polsce grup interesu. Autorka dokonała w niej próby oceny ich wpływu na procesy deregulacyjne. Równie istotny temat podejmuje kolejny artykuł (Patrycja Zwiech), w którym omówiona została kwestia dysproporcji w dochodach kobiet i mężczyzn w Unii Europejskiej. Autorka na podstawie badań empirycznych ukazuje niekorzystną dla kobiet nierówność w dochodach we wszystkich krajach unijnych, wskazując tym samym na nieskuteczność dotychczasowych regulacji prawnych, mających w zamierzeniach wspomóc ujednoczenie przychodów męskiej i żeńskiej części społeczeństwa. Także o unijnej polityce wyrównywania na rynku pracy niejednorodności wynikających ze struktury i logiki rynku traktuje następny artykuł (Adriana Polita). Tym razem dotknięto roli zakładów aktywności zawodowej w rehabilitacji i przywracaniu społeczeństwu osób niepełnosprawnych. Autorka wyciąga także podobne konkluzje: zakłady aktywności zawodowej nie wypełniają zamierzonych funkcji w stopniu dostatecznym, nie pozwalając na skuteczną rehabilitację osób niepełnosprawnych.

Drugą grupę tematyczną, w której Autorzy zajmują się instytucjami różnych sektorów, otwiera artykuł (Grażyna Węgrzyn), którego Autorka obrała za cel zidentyfikowanie (trwałych) tendencji i cech rozwoju sektora usług w Polsce, zestawiając

je z ich analogonami w wybranych krajach UE. Z sektora usług przechodzimy do problematyki sektora usług finansowych. W następnym bardzo atrakcyjnym tematycznie artykule (Jolanta Szapiel) przedstawione zostały możliwości kodyfikacji tej instytucji rynku, jaką są zasady etyczne maklerów względem inwestorów, których deklaratywnie powinni oni reprezentować. Po tym artykule mamy okazję przyjrzeć się ciekawej analizie efektywności systemu instytucji bankowych w Europie (Radosław Kurach), wykorzystującej model pośrednika finansowego w ramach metody DEA (*Data Envelopment Analysis*), aby udzielić odpowiedzi na pytanie o to, czy efektywność systemów bankowych krajów transformacji gospodarczej odbiega istotnie od tej, którą prezentują kraje Europy Zachodniej. W ostatnim artykule w tej grupie (Maria Piotrowska) Autorka poddaje rewizji sektor publiczny, analizując zebrane w badaniu ankietowym dane dotyczące postrzegania przez urzędników poziomu przejrzystości urzędów gminnych w Polsce. W szczególności rozważa pytania o to, które z badanych czynników mają istotne znaczenie dla postrzegania przejrzystości, czy istnieją znaczące różnice między tymi czynnikami oraz czy istnieje istotny statystycznie związek między poziomem przejrzystości funkcjonowania urzędów a postrzeganą przez urzędników korupcją. Stąd tylko drobny myślowy krok do dyskusji ostatniej grupy tematycznej, czyli kwestii efektywności ekonomicznej projektów realizowanych w sektorze publicznym.

Tę ostatnią część rozpoczyna artykuł (Ewa Mazur-Wierzbicka) poświęcony problematyce ochrony środowiska. Autorka w swej teoretyczno-empirycznej pracy analizuje zróżnicowanie w nakładach inwestycyjnych ponoszonych w Polsce na ochronę środowiska, ze szczególną uwagą przyglądając się regionalnym odrębnościom i kierunkom działań podejmowanych w tym obszarze. W kolejnym artykule (Anna Bebel) poddano analizie skuteczność realizowanego we Wrocławiu programu wsparcia rodzin wielodzietnych, za kryterium efektywności biorąc badania empiryczne zadowolenia uczestniczących w programie rodzin. Zeszyt wieńczy artykuł (Agnieszka Parkitna i Adrian Brodiuk) stanowiący zajmującą próbę oceny skuteczności restrukturyzacji szpitala w oparciu o analizę komparatywną jego sytuacji sprzed i po restrukturyzacji własnościowej (zamiany formy własności z samodzielnego publicznego zakładu ochrony zdrowia w spółkę kapitałową z większościowym udziałem władzy samorządowej). Autorzy wyciągają ze swoich badań wnioski, iż przekształcenie własnościowe, aczkolwiek ryzykowne, oddaje w ręce zarządzających szpitalem szerokie spektrum instrumentów ekonomicznych, pozwalających na lepsze i efektywniejsze zarządzanie tą jednostką.

Poświęcając instytucjonalnemu spojrzeniu na ekonomię zeszyt dziedzinowy, który trzymają Państwo w swoich rękach, żywimy nadzieję szerszego otwarcia polskiej nauki na dorobek tego ważnego kierunku teoretycznego w myśli ekonomicznej i – być może – rozpoczęcia inspirującej dyskusji na temat perspektyw aplikacji jego konkluzji w naszych warunkach gospodarczych.

Serdecznie zapraszamy do lektury.

